

Rojen je bil v Trstu (8. novembra 1887), študiral je na dunajski univerzi klasično filologijo in staro zgodovino (predvsem tudi pri profesorju Evgenu Bormannu), poučeval nato latinščino in grščino po tržaških gimnazijah in deloval hkrati spomeniško-varstveno po Istri in na tržaškem prostoru (glej pregledna letna poročila v glasilu *Atti e memorie della Società istriana di archeologia e storia patria*). Pritegovati so ga pričela vprašanja iz istrske antične zgodovine, tako lokalne kot tematske in organizacijsko-administrativne; slednja skupina ga je poslej vse bolj privlačila za vse širše teritorije, končno za ves imperij in mu — slednjič — nakazala tudi njegovo življenjsko delo. Kontakt z rimskimi kamni ga je privedel do zasnove novega korpusa latinskih napisov za Italijo. Pričel je z delom na dveh zvezkih, *Parentium* (1934) in *Histria septemtrionalis* (1936), ki sta postala po izidu vzorec za novo zbirko *Inscriptiones Italiae*, h kateri ga je za nekaj let pritegnila *Accademia dei Lincei*. Medtem je postal profesor za staro zgodovino na univerzi v Padovi; zadnje leto službovanja pa je poučeval na rimski univerzi latinsko epigrafiko. Leta po koja, v katerih je delal do zadnje ure enako kot prej, je preživeljal v Rimu in Lanuviju. Umrl je v večnem mestu 1. junija 1969.

Vzgojil je vrsto izbornih strokovnjakov in zagotovil s tem Italiji kontinuiteto kvalitetnega studija in prostor na čelu svetovnih raziskovanj antičnega sveta.

Za 75-letnico so mu prijatelji in učenci izdali v dveh knjigah izbor njegovih spisov pod naslovom *Scritti vari di antichità* (1962), kjer je v 1. delu na str. IX in dalje objavljena njegova bibliografija. 1967 (za 80-letnico) je izšla 3. knjiga z bibliografskim dodatkom inkluzivno za leta 1962 do 1967.

Degrassi je bil historik in epigrafik, njegovo delo sega od rodne Istre do meja rimskega imperija, čigar ustroj je v teku minucioznega studija vse globlje in globlje spoznaval. Istri je posvetil dokaj arheološko-topografskih studij, med katerimi je treba posebej omeniti pregled o Izoli (*Archeografo Triestino*³ 7 [1913] 123), o Timavu (ib. 12 [1926] 307), o Kopru in Agidi (izšlo v *Annuario del Liceo scientifico G. Oberdan di Trieste* [1933]), o Plominu (*Notizie degli scavi di antichità* 1934, 3), o Labinu (ib. str. 113), knjižico o labinskem lapidariju (1937), o reških napisih (*Epigraphica* 4 [1942] 191), studijo o istrskih rimskih pristaniščih (izšlo v zborniku *Scritti di archeologia e di antichità classiche in onore di C. Anti* [1955] 119), dalje, o istrskem okolju in istrskih olivah (*Atti e memorie della Società istriana di archeologia e storia patria* NS 4 [1956] 104) ter aperçu o prazgodovini in rimskem obdobju v Istri (v zborniku *Quarnero italiano, Trieste-Perugia: Istituto editoriale San Giusto*, 1948, 42 s.).

Čeprav je imela Istra do Degrassija mnogo lokalnih zgodovinarjev in arheologov, so imeli rezultati njihovih del izrazito noto lokalnih zgodovinarjev in entuziastov in niso bili vselej, če odštejemo arheološke s področja materialne kulture, dovolj kritično utemeljeni. Tako pomeni Degrassijeva pronicljivost, njegova velika vestnost in temeljitost nov odnos in nov prijem na tem področju. Čeprav je v razvoju znanosti malokdaj kakšna

raziskovalna faza zaključena in čeprav vemo, da bo še znanost napredovala, pomenijo njegovi rezultati vendarle ogromen korak naprej. Vnesli so aktualnost svetovne znanosti v široko istrsko problematiko, to posebej njegove studije k administraciji in organizaciji, na primer o japonskih mejah (*Archeografo Triestino*³ 15 [1929-1930] 263 z dodatkom v naslednjem na str. 455), o ustanovitvi rimske kolonije Pole (*Atti dell'Istituto Veneto di scienze, lettere ed arti, Classe di scienze morali e lettere, CII* 2 [1942-1943] 667) ter o Poreču (*Athenaeum* NS 24 [1946] 44). Skratka, obdelal je dokaj osnovnih problemov in mislim, da bo na rezultatih njegovih studij kmalu mogoče graditi sodobno sintezo. Zaključek svojih istrskih, lokalnih, arheoloških, epigrafskih in administrativnih studij je predložil v knjigi *Il confine nord-orientale dell'Italia romana* (1954), ki bo najmanj eno generacijo odločilna, edina, merodajna.

Posebej je treba proučevati njegove doprinose k administraciji in organizaciji, predvsem za kasno republiko. Tako na primer:

Quattuorviri in colonie romane e in municipi retti da duoviri. *Memorie dell'Accademia nazionale dei Lincei*⁸ 2 (1949) 281;

Duoviri aedilicia potestate, duoviri aediles, aediles duoviri. *Studi in onore di A. Calderini e R. Paribeni*, I (1956) 151;

Sul duovirato nei municipi italici. *Omaggiu lui C. Daicovicu* (1960) 141.

Važni so tudi njegovi doprinosi h kronologiji Akvileje in drugih severnoitalskih mest, na primer 'Problemi cronologici delle colonie di Luceria, Aquileia, Teanum Sidicinum', *Rivista di filologia e l'istruzione classica* NS 16 (1938) 129.

Kritična stališča je zavzemal do vsega, kar je izhajalo novega na epigrafskem področju, kot kažejo njegove številne recenzije. Njegove drobne epigrafske analize se nanašajo na rimski imperij v celoti, posebej pa seveda na Italijo. Zadnja leta jih je začel zbirati pod enotnim naslovom *Epigraphica* (izšli 4 zvezki). Njegove epigrafske študije, ki jih je izpeljal z veliko disciplino in z mojstrskim peresom — večinoma v odlični latinščini —, in predvsem z izredno natančnostjo, so ga vodile k ponovni kontroli podatkov, k stalnim preverjanjem, tudi rokopisnih podatkov, in k humanistom kot začetnikom evropske moderne znanosti. Vrsta analiz je posvečena njim.

Dano mu je bilo do kraja izpeljati 13. knjigo (v 3 zvezkih) zbirke *Inscriptiones Italiae*, pregledno in sodobno obdelati do skrajnosti težko gradivo, *Fasti consulares et triumphales* (1947), *Fasti anni Numani et Iuliani* (1963), *Elogia* (1937). Drugi zvezek je hkrati najboljši učbenik v rimski koledarski študij. Rezultat konzularnih fastov je kronološki priročnik, *I fasti consolari dell'Impero Romano dal 30 a. Cr. al 613 d. Cr.* (1952), ki je nadomestil 50 let staro delo Liebenáma, *Fasti imperii Romani* (1909). Drug priročnik, ki ga je pripravil, je njegov pregled in izbor rimskih republikanskih napisov, *Inscriptiones Latinae liberae rei publicae* (I 1957; II 1965²) z dragocenim slikovnim gradivom (1965) in najsodobnejšim komentarjem.

Res je, da delo ostane. Vendar je znanost izgubila neutrudnega delavca, starejši strokovnjaki zvestega prijatelja, mlajši izvrstnega učitelja.

J. Šašel